

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

VERSUS 11.

*Beati estis, cum maledixerint vobis,
& persecuti vos fuerint, & dixe-
rint omne malum aduersum vos,
mentientes propter me. 12. Gaude-
te & exultate, quia merces vestra
copiosa est in celis.*

QVÆSTIO I.

Quenam horum beatitudo?

§. 1. **P**ARS est grauissima persecutionis calumnia contra innocentes. Calumnia enim conturbat sapientem. Quis enim dubitet S. Athanasio grauiore fuisse criminationes, quam exilia? Singulari igitur modo contra calumniatores, falsarios, & improbos accusatores muniendi erant Apostoli eorumque successores. Ideo non modo regnum celorum, sed in eo copiosam mercedem pollicetur, morte etenim grauius est, premi calumnijs.

§. 2. Calumniarum virus semper ante effuderunt persecutores, antequam sæuissent, vt iustas habere causas viderentur. ita Nero cum vibem ipse incendisset, subdidit reos, nempe Christianos. Et nunc quoque videmus optimos quosque ab scelerarijs crudelissimè prosciendi. Magno hoc solatio nostræ Societati est, cum præ omnibus hominibus se infidelibus exosam animaduertit, cum in se omnium seditionum, bellorum causas conferri, cum à perduellibus, & augustinæ maiestatis læsæ reus accusatur regicidiorum, cum tanta omnia, atque infanda illi imponuntur, sed ab ijs, qui ambitione victi barbaræ Turcarum genti patriam mancipare cogitarunt. Suis illa alumnis dicit: *Gaudete & exultate, quia merces vestra copiosa est in celis.* Olim visitatum fuit, vt de martyribus omnia verba mala dicerentur, quæ tamen miraculis aliquando Deus confutauit. Illustre est exemplum S. Blandinæ Euf. lib. 5. cap. i. cum enim illa inter cruciatus diceret: apud nos nihil admittitur scelus, dolores intermittebant. Fere enim Deus etiam in hac mortali vita sanctos suos famæ restituit. Que modum & schise diebus euulgata Cancellaria Anhaltina omnium Catholicorum innocentia ita probata est, vt in omnem æternitatem fidem habitura sit, aduersarijs vero nemo crediturus.

QVÆSTIO II.

An merces copiosa merito respondeat?

§. 1. Mercedem non definit, vel modo, vel magnitudine, vel certe genere ipso, sed magnam fore pollicetur. Magnam in celis, terra enim puncti instar, non est tante magnitudinis capax. Mercedem ait seruati in futurum. Impij enim sunt, qui ita loquuntur apud D. Chrysost. *δὲς μοι τὴν ἀμείνον, καὶ λαβὲ τὴν ἀμείνον.* Mibi hodiernam diem concede, crastinam tibi habeto.

§. 2. De operum mercede, licet non sine calumnia in orthodoxos, non omnino male hoc loco Wolffgangus Musculus. [Primum nemo pius, inquit, negat, esse mercedem bonis operibus, & patientiæ ac sinceritati Christianæ repositam in celis. Nā de hac multi sunt scripturæ loci, & quibus hic vnus est. Quibus saluæ salutem docemur futuram esse remunerationem eorum quæ Dei nomine vel bona sunt, vel mala feruntur. Non enim est iniustus Deus, inquit Apostolus, vt obliuiscatur laboris vestri. Et infra cap. 10. Qui dederit vni ex minimis meis potum aquæ frigide.

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

da, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Quis enim dicit eum, regem esse iustum, & suorum amantem, qui nullam habeat eorum rationem, à quibus colitur & amatur, & quos habet, etiam si non perfectè per omnia, tamen aliquouſque mandatis suis obtemperantes, & à se sincera fiducia pendent.

Accipienda ista sunt, & merita mercedibus componenda. Nam & in Græco est, *μὲν*, & in Syro *dagrechun*, quod proprie significat mercedem. Multo clarius Chytræus. [Vocatur itaque vita æterna merces, quia donatur à Christo & propter Christum gratis. Rom. 6. & quia compenſat bona opera, & quia est res debita pijs propter promissionem, non propter nostra merita, sicut & Thomas ait, Quest. 3. in 23. distinct. libri 2. Sentent. Deum ex promisso debitorem nobis fieri, quod ipse bene agentibus præmium promittit, vt mereri dicamur, quoniam promittit. Et Augustinus in Euchiridio: Vita æterna merces est bonorum operum. Nunquid autem merces propter opera datur? Minime gentium, datur quidem operibus, verum propter Christum, qui viuens & habitans in nobis, operatur ea &c.]

Quæ idcirco notanda sunt, quia alij nos calumniari nondum desierunt, quasi meritum ex sola operum dignitate absque promissione statuamus. Cum nos meritum in bono opere collocemus ex gratia facti, cuius initium, progressus, adiutorium in mera gratia fundatur, cui non modo celum, sed ne minima terræ quidem portio debeatur, si promissionem Dei gratuitam auferas. Postquam autem tali operi mercedem Deus promittit, factus est debitor promittendo, & homo meretur faciendo, non sua dignitate, sed diuina dignatione. Hinc rectè Musculus, *Non est, inquit, Deus iniustus vt obliuiscatur operis vestri.* Ex iustitia igitur compenſat, futurus iniustus mercedem detinendo, quia pacto non staret.

§. 3. Falso itaque Caluinus hunc in locum scribens, negat mutuam esse relationem inter mercedem & meritum. Nam Dominus clarissime relationem proponit, cum ex operibus illos beatos affirmat. Mihi multo potior est Nysseni expositio, qui mercedem fructui comparat, & tristitia eius causam affirmat ex Heb. 12. Deinde afflictionem vocat florem, quem ait propter fructum esse decerpendum.

At nullum opus Deus inueniet mercede dignum. Esto sane: Idcirco liberrima gratia mercedem promittit, vt quod ex se dignum non erat, de gratia acciperet dignitatem, & iustam mercedem ex pacto.

VERSUS 13.

Vos estis sal terræ. Quod si sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.

QVÆSTIO I.

Quid sal, & quæ eius infatuatio?

§. 1. **S**alis natura est calidi, & sicci temperatura, siue ille gignatur, vt in lacu Tarentino, monte Oromeno, Carthis Arabiæ oppido; siue arte fiat, aqua salta excoctus. Acer & ficeus à putredine conseruat, & saporem cibis conciliat. [Ergo, inquit Plin.

G 3

1.390

130. c. 7. Hercule vita humana sine sale nequit de-
re: adeoque necessarium elementum est, ut transierit
intellectus ad voluptates animi quoque. Nam ita sa-
le appellantur: omnisque vitæ lepos, & hilaritas, la-
borumque requies, non alio magis vocabulo constat.
Honoribus etiam militiæque interponitur, salarijs in-
de dictis, magna apud antiquos auctoritate, si, ut ap-
paret ex nomine salariæ vitæ, quoniam illa sal in Sabi-
nos portari consuevit.

Hæc ex similitudine Apostoli, ac sinceri Docto-
res sal terræ appellantur; quia homines victorum ve-
tustate veteralescentes, & condiunt ad salutem, & a pu-
tre dine & corruptione conseruant.

§. 2. Sal infatuari dicitur, cum acrimonia eius,
siccandi, incidendi, penetrandi efficacia diluitur, ita
enim intelligendum est, quod dicitur *μωροποιῶν*, Sy-
rus *תפחחי* Thephchahi, hinc Luc. 19. Sycomorus di-
citur *תפחחי* Thita Phachaihatha, ficus fatua.
Infatuantur autem Pontifices, Episcopi, sacerdotes
doctores, Religiosi, cum ad conseruandam Ecce-
siam nihil conferunt, sed potius obsunt, cum vel a ve-
ritate Doctrinæ deficiunt, vel dissolutis vitæ moribus
doctrinam infamant. Tota illa turba, si nec verbo,
nec exemplo iuuat, insipida est, ad nihilum valet vl-
tro: alia enim putrefacta cum in sterquilinio perie-
rint ad latificandos agros vitilia, sal fatuum terræ
fecunditatem exhaurit, & germinum radices erodit:
sic quidem reliquæ partes Reipublicæ, etiam cum in-
fatuatæ fuerint, quasdam obuiæ functiones possunt.
Improbis dux, aut comes, bello interdum utilis, no-
bilis infatuatus viliter pro patria pugnat, & moritur;
rustici, ciues, opifices criminosis lucro possunt esse ci-
uitati: dum ita puniuntur, ut fodiant metalla, remos
trahant, domos struant. At Doctor infatuatus, et-
iam hisce applicitus offensionis cæteris esse cognoscit-
tur, & quocunque pedem infert, sterilitatem inducit
aut enim prauis moribus, aut doctrina nocet. Quo-
circa grauissimè peccant Episcopi & prælati, cum ad
Ecclesiasticas dignitates, curatæque beneficia salem
infatuatum admittunt, hoc est, imperitos, impuros,
ebriosos, auaros pastores populis imponunt. Nec
excusantur, quasi defuit copia bonorum; nam si non
promoueantur mali, bonorum copia aderit. Deinde
sal infatuatus non modo non prodest, sed etiam ob-
est. Præstaretque raros & bonos, quam multos, &
malos esse sacerdotes.

§. 3. Caluinus non supra verum modum, sed et-
iam supra modum Episcopos, & pastores calumnia-
tur. Verba eius lib. 4. instit. c. 5. §. 14. adducam,
Catholicorum & hæreticorum causa, imprimis ve-
ro Clericorum. Hi enim facile intelligent, quam
sanctè viuendum sit, quibus tam malitiosus calum-
niator appositus est. Catholici cauebunt, ne quic-
quam illi vnquam credant, quem tam impuden-
ter mentiri deprehenderint. Hæretici quoque in
hancem inquirunt, & ubi falsam agnouerint, ut est
reuera falsissima, in reliquis etiam fidem illis detra-
hant. [Quid si ad mores, inquit Caluinus lib. 4.
Calum- cap. 5. §. 14. descendamus? ubi erit illa lux mundi
nator quam Christus requirit? Vbi sal terræ? Vbi illa
Calui- sanctitas, quæ velut perpetua censura esse possit?
nus. Nullus hodie est hominum ordo magis infamis lu-
xu, mollitiæ, delicijs, omni denique genere libidi-
num, nullo ex genere aptiores aut peritiores omnis
imposturæ, fraudis, prodicionis, perfidiæ Magistris.
Nusquam tantum ad nocendum vel solertiæ, vel au-
daciæ. Taceo fastum, superbiam, rapacitatem, sæ-
uitiam. Taceo dissolutam in omnibus vitæ parti-
bus licentiam. Quibus ferendis ita fatigatus est
mundus, ut verendum non sit, ne quid nimium ex-

aggerare videat. Vnum dico quod inficiari ne ipsi
quidem poterunt: Ex Episcopis fere nullum: Ex
parochiarum præfectis non esse centesimum quent-
que, cuius si de moribus ferenda sit secundum Ca-
nones sententia, non sit vel excommunicandus,
vel minimum à munere abdicandus. Videor ali-
quid incredibile dicere, adeo prisca illa discipula,
quæ exactiorem censuram de moribus Cleri fieri
præcipiebat, obsoleuit: Sed omnino res ita se ha-
bet. Eant nunc qui sub Romanæ sedis vexillis &
auspicijs militant, & de sacerdotali apud se or-
dine gloriantur. Certe quem habent, neque à
Christo, neque ab eius Apostolis, neque à Patribus,
neque ab Ecclesia veteri esse constat.]

Mihi videtur nullo in ordine tanta esse impu-
dentia, quanta est in Caluino: sunt enim multa mil-
lia sanctorum Episcoporum, parochorumque, uti
planum est.

Caluini immanis est superbia, qui alijs calum-
nians stigmatum suorum aboleri infamiam pos-
se putat. Quomodo enim ille omnium Episco-
porum, & parochorum conscientias nouit? An
homo vnus tantum ab re sua oculi habuit, ut om-
nium in Episcoporum pastorumque acta inqui-
reret?

Verum ista mittamus. Calumniatori ne Deus qui-
dem satisfecit vnquam. Et improbus hoc esse inge-
nio videmus, ut potius aliorum insectatione, quam
vitæ suæ emendatione dedecora sua se aboleri posse
arbitrentur.

VERSUS 14.

Vos estis lux mundi.

QUESTIO I.

Quæ lux mundi?

§. 1. VERA lux est, primogenia & supercœlestis, Christus
ipse Christus, nec alius quisquam eo
sensu lux dicitur: imo Ioan. 1. 9. Christus lux esse
asserit, Ioannes negatur esse. Eodemque modo
apud Prophetas, Isa. 60. & Euangelistas, Ioan. 3. 19.
8. 12. & 9. 5. Ioannes tamen Baptista dicitur
Lucerna ardens: Ioan. 5. 35. itemque Ecclesiæ Docto-
res, Philipp. 2. 15. Ephes. 5. 8. mutuum enim lu-
cem ab increata luce acceperunt; non sunt na-
tura lux, sed tenebræ, gratia vero, vocatione of-
ficio docendi, noua lux in Domino, lux externo mi-
nisterio illuminans, non intimæ animorum men-
ti illucens; Hoc enim facit sola lux creatrix &
recreatrix, quæ illuminat omnem hominem venien-
tem in hunc mundum. Hos ergo lucem appellat,
quia verbo, & opere viam demonstrant, præcun-
que. Græcè dicitur *τὸ φῶς*, illa lux, quasi sol
orbis sit, qui solus tenebras Spirituales excludit.
Hinc & baptismus apud Græcos, quo ad lucem
filiorum admittuntur, *φωτισμὸς* dicitur, Illumi-
natio.

§. 2. Hæc de Apostolis, eorumque discipulis, &
successoribus intelligenda esse, non modo Ca-
tholici, sed Sectarij quoque docent. Nunquam
enim, nec mundus corporali, nec Ecclesia spi-
rituali luce destituitur. Hinc Caluinus optime iudi-
cat, 1. 4. instit. c. 3. §. 2. & 3. [Hoc ministerium
esse præcipuum neruum, quo fideles cohæreant, mini-
stris Christum adesse: neq; Solis lumen ac calorem,
vel

Immanis, hant. [Quid si ad mores, inquit Caluinus lib. 4.
Calum- cap. 5. §. 14. descendamus? ubi erit illa lux mundi
nator quam Christus requirit? Vbi sal terræ? Vbi illa
Calui- sanctitas, quæ velut perpetua censura esse possit?
nus. Nullus hodie est hominum ordo magis infamis lu-
xu, mollitiæ, delicijs, omni denique genere libidi-
num, nullo ex genere aptiores aut peritiores omnis
imposturæ, fraudis, prodicionis, perfidiæ Magistris.
Nusquam tantum ad nocendum vel solertiæ, vel au-
daciæ. Taceo fastum, superbiam, rapacitatem, sæ-
uitiam. Taceo dissolutam in omnibus vitæ parti-
bus licentiam. Quibus ferendis ita fatigatus est
mundus, ut verendum non sit, ne quid nimium ex-

Christus
lux primi-
genia, A-
postoli
dij.

Apostoli
lux mundi.

Luc. 12.
Illumi-
nati sunt
ab eo.

Caluini
soli lumen
sed etiam
vires in-
fructus.

Christus
non solum
scriptura
sed etiam
vires.

Exem-
plum
Illumi-
nati sunt
ab eo.

Enigma
vita dei.